

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

IV. ÚS 119/05-27

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 4. júla 2005 v senáte zloženom z predsedu Jána Auxta a zo sudcov Juraja Babjaka a Jána Lubyho v konaní o sťažnosti Ing. P. B., bytom P., zastúpeného advokátom JUDr. D. D, P., ktorou namietal porušenie jeho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a práva na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Trenčín v konaní vedenom pod sp. zn. 5 C 1558/99, za účasti Okresného súdu Trenčín, takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo Ing. P. B. na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných

slobôd postupom Okresného súdu Trenčín v konaní vedenom pod sp. zn. 5 C 1558/99 porušené bolo.

2. Okresnému súdu Trenčín prikazuje, aby v konaní vedenom pod sp. zn. 5 C 1558/99 konal bez zbytočných priet'ahov.

3. Ing. P. B. priznáva primerané finančné zadosťučinenie v sume 30 000 Sk (slovom tridsaťtisíc slovenských korún), ktoré mu je Okresný súd Trenčín povinný vyplatiť do dvoch mesiacov od doručenia tohto nálezu.

4. Okresný súd Trenčín je povinný uhradiť Ing. P. B. trovy právneho zastúpenia v sume 6 252 Sk (slovom šesťtisícdeväťdesiatdva slovenských korún) na účet advokáta JUDr. D. D., P., do dvoch mesiacov od doručenia tohto nálezu.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) uznesením sp. zn. IV. ÚS 119/05 z 27. apríla 2005 prijal podľa § 25 ods. 3 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) na ďalšie konanie sťažnosť Ing. P. B. (ďalej len „sťažovateľ“), ktorou namietal porušenie jeho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Trenčín (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 5 C 1558/99.

Zo sťažnosti vyplýva, že sťažovateľ je od 9. marca 1999 účastníkom súdneho konania vedeného pred okresným súdom, ktoré bolo začaté na základe ním podaného

návrhu „na zaplatenie sumy vo výške 32 447,50 titulom odstúpného podľa zákona č. 192/91 Zb.“ proti odporkyni – N. a. s., I., neskôr A., a. s., I. (ďalej len „odporkyňa“).

Podľa sťažovateľa je okresný súd nečinný od 14. mája 2003, keď mu bol Krajským súdom v Trenčíne (ďalej len „krajský súd“) vrátený spis spolu s uznesením č. k. 5 Co 578/00-40 z 19. februára 2003 (ďalej len „zrušujúce uznesenie“).

Okresný súd podaním sp. zn. Spr. 2043/05 doručeným ústavnému súdu 17. júna 2005 predložil k sťažnosti toto vyjadrenie:

„Skutková a právna zložitost' sporu

Vzhľadom na vyššie uvedené skutočnosti ohľadne predmetu konania a dokazovania, ktoré je potrebné v intenciách rozhodnutia odvolacieho súdu vo veci vykonať, mám za to, že spor nie je skutkovo a právne zložitý.

Prekážky postupu konania podľa § 107 a nasl. Občianskeho súdneho poriadku

Z predmetného súdneho spisu sp. zn. 5 C 1558/99 som nezistil žiadne prekážky postupu konania podľa § 107 a nasl. Občianskeho súdneho poriadku.

Prieťahy, ktoré podľa názoru súdu spôsobil sťažovateľ

Z predmetného súdneho spisu sp. zn. 5 C 1558/99 som nezistil žiadne prieťahy v konaní, ktoré by spôsobil sťažovateľ alebo iný účastník konania.

Prieťahy, ktoré boli spôsobené súdom

Som toho názoru, že prieťahy v konaní, ktoré spôsobil Okresný súd Trenčín, možno konštatovať za obdobie od 15. 5. 2003 doposiaľ.

Zistenie, či prieťahy možno považovať za zbytočné

Prieťahy v konaní, ktoré boli spôsobené Okresným súdom Trenčín v období od 15. 5. 2003 doposiaľ, možno považovať za zbytočné.

Iné okolnosti, ktoré mali vplyv na prieťahy v konaní

Vzhľadom na výslovnú žiadosť Ústavného súdu Slovenskej republiky neuvádzam skutočnosti týkajúce sa zaťaženia tunajšieho súdu a jeho jednotlivých sudcov. Iné okolnosti, ktoré by mohli mať vplyv na prieťahy v predmetnom konaní, som nezistil.“

Podaním doručeným ústavnému súdu 22. júna 2005 sa právny zástupca sťažovateľa vyjadril k stanovisku okresného súdu, v ktorom sa okrem iného uvádza, že:

„Mne sťažovateľovi bolo doručené vyjadrenie Okresného súdu Trenčín zo dňa 09. 06. 2005. Predseda Okresného súdu Trenčín vo svojom vyjadrení uvádza postup v mojej veci. Predovšetkým chcem poukázať, že po zaplatení súdneho poplatku 24. 06. 1999 žalovaným v súvislosti s jeho odporom bolo pojednávanie vytýčené viac ako po roku na deň 21. 08. 2000. Proti tomuto rozsudku dňa 09. 10. 2000 som podal odvolanie. 20. 10. 2000 som bol vyzvaný na zaplatenie súdneho poplatku vo výške Sk 1.296,-. Dňa 18. 12. 2000 bola vec predložená Krajskému súdu Trenčín. Odvolací súd vytýčil termín odvolacieho pojednávania na deň 19. 02. 2003, ktorým zrušil prvostupňové rozhodnutie v celom rozsahu a vec vrátil na ďalšie konanie a rozhodnutie. Uznesenie Krajského súdu bolo doručené Okresnému súdu dňa 14. 05. 2003 a účastníkom bolo doručené dňom 19. 05. 2003. Po dni 15. 05. 2003 nebol vo veci vykonaný zo strany súdu žiaden úkon. Aj samotný poverený predseda súdu konštatuje, že spor nie je skutkovo a právne zložitý, neboli zistené žiadne prekážky postupu konania v zmysle O. s. p. Taktiež nezistil subjektívne konanie z mojej strany sťažovateľa, aby som spôsobil prieťahy. Prieťahy takto trvajú od 15. 05. 2003 doposiaľ a možno ich považovať za zbytočné. Poukazujem na skutočnosti ohľadne zaťaženia jednotlivých sudcov Okresného súdu Trenčín. Poukazujem aj na tú skutočnosť, že som trpezlivo čakal, kým súd bude konať. Dňa 04. 03. 2005 som podal sťažnosť na prieťahy k rukám predsedu Okresného súdu Trenčín, na čo mi bolo odpovedané listom SPR 2043/05 dňa 23. 03. 2005, že predsedkyňa Okresného súdu upozornila zákonnú sudkyňu na nutnosť plynulého a rýchleho konania vo veci s tým, že vec bude sledovať v dvojmesačných intervaloch. Uplynuli od tohto času už viac ako 2 mesiace a opätovne súd nekonal. Preto v celom rozsahu trvám na svojej ústavnej sťažnosti a žiadam, aby Ústavný súd vo veci meritórne rozhodol, upustil

od ústneho pojednávania, pretože mám za to, že aj z vyjadrenia Okresného súdu Trenčín jeho povereného predsedu je vec dostatočne objasnená. Zároveň žiadam priznať aj trovy právneho zastúpenia s tým, že advokát JUDr. D. D. je platca DPH, o čom predkladáme potvrdenie.“

Ústavný súd so súhlasom účastníkov konania podľa § 30 ods. 2 zákona o ústavnom súde upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože dospel k názoru, že od tohto pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

II.

Z obsahu sťažnosti a zo súdneho spisu okresného súdu sp. zn. 5 C 1558/99 ústavný súd zistil nasledovný priebeh a stav konania:

- 9. marca 1999 sťažovateľ podal okresnému súdu „návrh na zaplatenie 32 447,50 Sk titulom odstupného podľa zákona 192/91 Zb.“,

- 22. marca 1999 okresný súd vydal platobný rozkaz č. k. 15 Ro 264/99-6, ktorý bol odporkyni doručený 6. apríla 1999 a právnenému zástupcovi sťažovateľa 7. apríla 1999,

- 16. apríla 1999 odporkyňa podala odpor proti platobnému rozkazu č. k. 15 Ro 264/99-6,

- 4. júna 1999 okresný súd vyzval odporkyňu na zaplatenie súdneho poplatku za podaný odpor, ktorý zaplatila 24. júna 1999,

- 20. júna 2000 okresný súd nariadil termín pojednávania na 21. august 2000 a vyzval odporcu na predloženie mzdových listov sťažovateľa,

- 21. augusta 2000 sa uskutočnilo pojednávanie, na ktorom okresný súd návrh sťažovateľa rozsudkom č. k. 5 C 1558/99-20 z 21. augusta 2000 (ďalej len „zamietajúci rozsudok“) zamietol a zaviazal ho na zaplatenie náhrady trov konania,

- 9. októbra 2000 sťažovateľ podal odvolanie proti zamietajúcemu rozsudku okresného súdu,

- 20. októbra 2000 okresný súd vyzval sťažovateľa na zaplatenie súdneho poplatku za podané odvolanie a zaslal odvolanie odporkyni na vyjadrenie,

- 27. novembra 2000 okresný súd uložil sťažovateľovi zaplatiť súdny poplatok za odvolanie,

- 20. decembra 2000 okresný súd predložil krajskému súdu spis na rozhodnutie o odvolaní,

- 6. februára 2003 krajský súd nariadil termín pojednávania na 19. február 2003, na ktorom uznesením zrušil rozhodnutie okresného súdu a vec mu vrátil na ďalšie konanie,

- 14. mája 2003 bol okresnému súdu vrátený spis sp. zn. 5 C 1558/99 spolu so zrušujúcim uznesením krajského súdu,

- 15. mája 2003 dal okresný súd pokyn na doručenie zrušujúceho uznesenia krajskému súdu a účastníkom konania,

- 16. mája 2005 bol spis na základe pokynu predsedu okresného súdu č. 79/05 náhodným výberom pridelený novému zákonnému sudcovi.

III.

Ústavný súd rozhoduje podľa čl. 127 ods. 1 ústavy o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Sťažovateľ sa sťažnosťou domáhal vyslovenia porušenia základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, podľa ktorého „Každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prietáhov...“.

Sťažovateľ zároveň namietal aj porušenie čl. 6 ods. 1 dohovoru, podľa ktorého „Každý má právo na to, aby jeho vec bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom...“.

„Účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov je podľa ustálenej judikatúry ústavného súdu odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa

nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím súdu“ (IV. ÚS 253/04).

Základnou povinnosťou súdu a sudcu je preto zabezpečiť taký procesný postup v súdnom konaní, ktorý čo najskôr odstráni stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa účastník obrátil na súd so žiadosťou o jeho rozhodnutie.

Táto povinnosť súdu a sudcu vychádza z § 6 Občianskeho súdneho poriadku (ďalej len „OSP“), ktorý súdom prikazuje, aby v súčinnosti so všetkými účastníkmi konania postupovali tak, aby ochrana ich práv bola rýchla a účinná, ďalej z § 100 ods. 1 OSP, podľa ktorého akonáhle sa konanie začalo, postupuje v ňom súd zásadne bez ďalších návrhov tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá.

Samosudca je podľa § 117 ods. 1 OSP povinný robiť vhodné opatrenia, aby sa zabezpečilo splnenie účelu pojednávania a úspešné vykonanie dôkazov.

Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným priet'ahom v konaní, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (IV. ÚS 74/02, III. ÚS 247/03, IV. ÚS 272/04) ústavný súd zohľadňuje tri základné kritériá, ktorými sú právna a faktická zložitosť veci, o ktorej súd rozhoduje, správanie účastníka súdneho konania a postup samotného súdu.

1. Predmetom konania pred okresným súdom je nárok na zaplatenie odstupného s príslušenstvom. Ústavný súd konštatuje, že takéto konania nie je možné hodnotiť ako právne zložité, pretože tvoria bežnú súčasť sporovej agendy na všeobecných súdoch, podklad pre rozhodnutie tvorí súdnou praxou ustálená a používaná právna úprava. Výklad a používanie tejto právnej úpravy sú stabilizované, rovnako sa na tento spor vzťahuje

dostatok judikatúry všeobecných súdov. V danom prípade aj okresný súd vo svojom vyjadrení konštatoval, že spor nie je skutkovo a právne zložitý.

2. Správanie účastníka konania je druhým kritériom pri rozhodovaní o tom, či v súdnom konaní došlo k zbytočným priet'ahom podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru. Správanie s'ťažovateľa možno hodnotiť ako také, ktoré nemalo vplyv na predĺženie súdneho konania, čo potvrdil aj okresný súd vo vyjadrení, keď uviedol, že „*nezistil žiadne priet'ahy v konaní, ktoré by spôsobil s'ťažovateľ (...)*“.

3. Pokiaľ ide o postup okresného súdu v posudzovanom konaní, prihliadal ústavný súd na ustanovenie § 100 ods. 1 OSP, podľa ktorého len čo sa konanie začalo, postupuje v ňom súd i bez ďalších návrhov tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá.

Ústavný súd konštatuje, že predmetná vec sa nachádza na okresnom súde od 9. marca 1999, t. j. viac ako 6 rokov a tri mesiace, z toho od 20. decembra 2000 do 14. mája 2003 (t. j. viac ako 2 roky) sa posudzovaný spis nachádzal na krajskom súde za účelom rozhodnutia o odvolaní s'ťažovateľa.

Po podaní odporu proti platobnému rozkazu č. k. 15 Ro 264/99-6 rozhodol okresný súd na prvom pojednávaní 21. augusta 2000 tak, že návrh s'ťažovateľa zamietol. Po podaní odvolania proti zamietajúcemu rozsudku okresného súdu sa predmetná vec takmer 2 roky nachádzala na krajskom súde, ktorý uznesením z 19. februára 2003 rozhodnutie prvostupňového súdu zrušil a vrátil mu vec na ďalšie konanie. Po vrátení spisu spolu so zrušujúcim uznesením krajského súdu dal okresný súd 14. mája 2003 iba pokyn na doručenie zrušujúceho uznesenia krajského súdu účastníkom konania, čo je aj jeho dosiaľ ostatný úkon.

Existenciu priet'ahov v konaní potvrdil aj okresný súd vo vyjadrení z 9. júna 2005, keď uviedol, že priet'ahy „*možno konštatovať za obdobie od 15. 5. 2003 doposiaľ*“, t. j. viac ako 2 roky. Ústavný súd zistil navyše ďalšie obdobie nečinnosti od 4. júna 1999,

keď okresný súd vyzval odporkyňu na zaplatenie súdneho poplatku za odpor, do 20. júna 2000, keď okresný súd nariadil termín pojednávania a vyzval odporkyňu na predloženie mzdových listov sťažovateľa, t. j. viac ako jeden rok. Obdobie prieťahov v konaní okresného súdu spočívajúce v nečinnosti predstavuje spolu viac ako 3 roky.

Navyše, postup okresného súdu možno označiť ako nesústredený a neefektívny, čoho príkladom je jeho zamietajúci rozsudok. Okresný súd na prvom pojednávaní bez vykonania rozsiahlejšieho dokazovania na základe nedostatočne zisteného skutkového stavu návrh sťažovateľa zamietol. Vyplýva to zo zrušujúceho uznesenia krajského súdu, ktorým bola vec vrátená na ďalšie konanie s tým, aby okresný súd vykonal (a doplnil) dokazovanie v ním naznačenom smere.

Vychádzajúc z uvedeného ústavný súd dospel k názoru, že doterajším postupom okresného súdu v konaní, ktoré je na ňom vedené pod sp. zn. 5 C 1558/99, došlo k zbytočným prieťahom, a tým aj k porušeniu základného práva sťažovateľa podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

Pretože ústavný súd zistil porušenie sťažovateľom označených práv okresným súdom, prikázal mu, aby vo veci konal bez zbytočných prieťahov a odstránil tak stav právnej neistoty, v ktorej sa nachádza sťažovateľ domáhajúci sa rozhodnutia vo svojej veci.

IV.

Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy „Ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadosťučinenie“.

Podľa § 50 ods. 3 zákona o ústavnom súde „Ak sa sťažovateľ domáha primeraného finančného zadosťučinenia, musí uviesť rozsah, ktorý požaduje, a z akých dôvodov sa ho domáha“. Podľa § 56 ods. 5 citovaného zákona ak ústavný súd rozhodne o priznaní primeraného finančného zadosťučinenia, orgán, ktorý základné právo alebo slobodu

porušil, je povinný ho vyplatiť sťažovateľovi do dvoch mesiacov od právoplatnosti rozhodnutia ústavného súdu.

Sťažovateľ v sťažnosti žiadal aj o priznanie primeraného finančného zadosťučinenia v sume 200 000 Sk, ktoré odôvodňoval okrem iného aj neprimeranou dĺžkou sporu a súčasne poukazoval na „*charakter predmetu sporu*“, keď žiadal „*len rozhodnúť o opodstatnenosti a výške odstupného*“.

Podľa názoru ústavného súdu prichádza v tomto prípade do úvahy priznanie primeraného finančného zadosťučinenia.

Pri určení výšky primeraného finančného zadosťučinenia ústavný súd vychádzal zo zásad spravodlivosti aplikovaných Európskym súdom pre ľudské práva, ktorý spravodlivé finančné zadosťučinenie podľa čl. 41 dohovoru priznáva so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu.

Vzhľadom na celkovú dĺžku konania okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 5 C 1558/99, berúc do úvahy konkrétne okolnosti prípadu (sumu uplatneného odstupného), ústavný súd považoval priznanie sumy 30 000 Sk za primerané finančné zadosťučinenie podľa § 50 ods. 3 zákona o ústavnom súde. Sťažovateľom požadovanú sumu primeraného finančného zadosťučinenia ústavný súd považoval v okolnostiach prípadu za neprimeranú.

Ústavný súd napokon rozhodol aj o úhrade trov konania sťažovateľa, ktoré mu vznikli v dôsledku právneho zastúpenia pred ústavným súdom advokátom JUDr. D. D. Ústavný súd pri priznaní trov konania vychádzal z výšky priemernej mesačnej mzdy zamestnanca hospodárstva Slovenskej republiky za I. polrok 2004, ktorá bola 15 008 Sk. Úhradu priznal za dva úkony právnej služby (prevzatie a prípravu zastúpenia a podanie sťažnosti) v súlade s § 1 ods. 3, § 11 ods. 2, § 14 ods. 1 písm. a) a c) vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení vyhlášky č. 279/2005 Z. z. (ďalej len „vyhláška“) každý úkon po 2 501 Sk, 2 x 150 Sk režijný paušál (§ 16 vyhlášky) a DPH 19 % v sume

950 Sk (§ 18 ods. 3 vyhlášky). Ak je advokát platiteľom dane z pridanej hodnoty, priznáva sa mu odmena zvýšená o daň z pridanej hodnoty. Úhrada bola priznaná v celkovej sume 6 252 Sk.

Priznanú úhradu trov právneho zastúpenia je okresný súd povinný zaplatiť na účet právneho zástupcu sťažovateľa (§ 31a zákona o ústavnom súde v spojení s § 149 OSP).

Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, toto rozhodnutie nadobúda právoplatnosť dňom jeho doručenia účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 4. júla 2005